

VILNIAUS UNIVERSITETO STUDENTŲ ATSTOVYBĖ Vilnius University Students' Representation

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS XVI VYRIAUSYBĖS PROGRAMINIŲ NUOSTATŲ

Atsakingai žiūrėdama į Lietuvos ateitį ir tolimesnę valstybės raidą Vilniaus universiteto Studentų atstovybė teikia siūlymus XVI Vyriausybės programai. Suprasdami išsilavinusių žmonių svarbą ir vaidmenį Valstybėje, manome, jog vieninteliu tvarių pagrindų ilgalaikiam valstybės vystymuisi užtikrinti turi būti pasirinkti švietimas, mokslas ir inovacijos. Šios sritys reikalauja strateginio požiūrio ir ilgalaikių priemonių, kurios negali priklausyti ir/ar kisti dėl vieno individo ar partijos norų. Būtent šiose sąvokose ir mūsų visų sugebėjime dirbti kartu slypi Lietuvos ateitis, todėl teikiame šiuos siūlymus ir priemones, galinčias padėti juos įgyvendinti:

1. Siekiant užtikrinti tvarią, nuoseklią ir ilgalaikę raidą šalies aukštajame moksle, peržiūrėti ir atnaujinti 2007 m. politinių partijų susitarimą, įtraukiant visas suinteresuotas šalis;
2. Priimant Valstybinę švietimo 2013 – 2022 m. strategiją, siūlome atkreipti dėmesį, dėl didesnio dėmesio skyrimo aukštojo mokslo sektoriui – tai neatsiejama visos Lietuvos švietimo sistemos dalis;
3. Nusimatyti ilgalaikį planą, pagal kurį 2% nuo BVP būtų skirti aukštojo mokslo finansavimui. Šio rodiklio siekti kasmet palaipsniui didinant skiriamą dalį (neįskaičiuojant ES SF lėšų);
4. Toliau skatinti aukštąsias mokyklas ieškoti papildomų finansavimo šaltinių, neleidžiant finansinės naštos užkrauti ant pečių studentams. Švietimo ir mokslo ministerija turėtų prisiimti gerosios patirties sklaidos tarp aukštųjų mokyklų Lietuvoje ir užsienio praktikos tarpininko vaidmenį;
5. Ministerijų biudžetuose numatyti fondus taikomajai mokslinei veiklai finansuoti konkurso būdu, įtraukiant į valstybės problemų sprendimą akademinės bendruomenės atstovus;
6. Aukštąjį mokslą suvokdami kaip viešąją gėrybę, manome, jog ilgalaikis valstybės prioritetasis turėtų būti – nemokamas aukštasis mokslas. Realiai vertindami dabartinę situaciją suprantame, kad tokios sistemos įvedimas galimas tik laipsniškai ir kryptingai jos siekiant, todėl siūlome parengti ilgalaikį studijų finansavimo sistemos pertvarkos planą, įtraukiant visas suinteresuotas

puses į jo rengimą bei svarstymus. Manome, kad užsibrėžus tokį tikslą galima būtų apsispręsti dėl studijų finansavimo sistemos „pereinamuoju laikotarpiu“ – priklausomai nuo plano, tai galėtų būti dabartinės sistemos tobulinimas ar naujos sistemos kūrimas. Pasikeitęs studijų finansavimo mechanizmas neturi tapti trukdžiu aukštajai mokyklai organizuoti papildomus stojamuosius egzaminus, didinti studijų lankstumą ir t.t.;

7. Valstybė turi užtikrinti lengvatinių (beprocenčių palūkanų) visų rūšių paskolų studentams teikimą, susiejant jų gražinimą su asmens pajamomis po studijų. Ši funkcija išimtai turėtų priklausyti pačiai valstybei, o ne bankams (pridedame VU SA poziciją dėl paskolų teikimo, išmokėjimo ir gražinimo tvarkos pakeitimų);
8. Valstybė turi visapusiškai prisidėti prie studijų kokybės gerinimo ir užtikrinimo:
  - a. Tobulinti įstatyminę bazę, sukuriant galimybę aukštosioms mokykloms didinti studijų lankstumą (laiko, formų, būdų ir pan. prasmėmis);
  - b. Gerinti praktikų atlikimo galimybes studentams, tobulinant įstatyminę bazę ir įteisinant dvišales sutartis (tarp praktikos įstaigos ir studento) bei stažuotes;
  - c. Tobulinti išorinio vertinimo, akreditavimo tvarkas ir procedūras tiek studijų programų, tiek instituciniame lygmenyse, griežtinti kokybinius reikalavimus bei atsakomybę;
  - d. Tobulinti bendrojo priėmimo į AM sistemą, sukuriant galimybes aukštosioms mokykloms organizuoti stojamuosius egzaminus. Taip pat būtina sukurti naują ar plėtoti esamą sistemą, kurioje abiturientai galėtų rasti visą juos dominančią objektyvią bei išsamią informaciją apie aukštąsias mokyklas bei atskiras jų studijų programas;
  - e. Tęsti vidurinio ugdymo reformą, kuria būtų siekiama pereiti nuo faktų įsiminimo prie įsisavinimo ir realaus gebėjimo naudotis žiniomis;
  - f. Gerinti profesinio orientavimo (karjeros projektavimo) sistemą mokyklose;
  - g. Finansinėmis ir šviečiamosiomis priemonėmis skatinti (konferencijomis, seminarais ar realių atvejų analizėmis su užsienio ekspertais ir pan.) į studentą orientuoto mokymosi (iSOM) ir problemomis grįsto mokymosi (PGM) plėtrą aukštosiose mokyklose;
  - h. Parengti atskirą paramos programą gabiausiems jauniems mokslininkams, siekiant užtikrinti konkurencingą atlyginimą bei mažinti į užsienį išvykstančių ar į kitus sektorius (ne aukštojo mokslo) išeinančių dirbti jaunųjų mokslininkų skaičių;
  - i. Skatinti tarptautinių jungtinių studijų programų kūrimą (ypač III pakopos);
  - j. Skatinti tarptautinius mainus, dėstytojų ir studentų stažuotes, tarptautines praktikas, svarstyti galimybes inicijuoti papildomą „Baltic Erasmus“ programą (nemažinant lėšų skiriamų tradicinei ERASMUS programai), kurios pagalba didesnė dalis akademinės bendruomenės galėtų išvykti trumpesniam laikui (stažuotei) į Baltijos valstybių AM;
  - k. Finansškai remti mokytojų ir dėstytojų kompetencijos kėlimą, palaipsniui didinti mokytojų ir dėstytojų atlyginimus. Imtis priemonių atkurti pedagogų profesijos prestižą ne tik finansinėmis priemonėmis, bet ir pedagogų teisių bei profesinio autoriteto stiprinimu;

1. Sukurti finansinę priemonę, kuri skatintų sujungti dvi (ar daugiau) panašias, skirtingose AM vykdomas studijų programas, kurios buvo akredituotos laikinai (atitinkamai įvertinant, kurių kriterijų neatitinka), į bendrą jungtinę studijų programą.
9. Skatinti akademinį sąžiningumą, skirti ypatingą dėmesį nusirašinėjimo nepakantumui vidurinio ugdymo įstaigose, formuojant brandų ir atsakingą valstybės pilietį, taip pat skirti lėšų bendros elektroninio plagiatu patikros AM sistemos sukūrimui valstybiniu lygmeniu;
10. Sukurti programą, kurios pagalba būtų siekiama susigrąžinti gambiausius jaunos mokslininkus į Lietuvą, sudaryti sąlygas jauniems (ir ne tik) grįžtantiems mokslininkams iš užsienio kurti savo mokslų mokyklas Lietuvoje;
11. Gerinti jaunujų mokslininkų konkursinio finansavimo sąlygas (pridedame VU SA poziciją dėl LMT skelbiamų konkursų sąlygų jauniems mokslininkams);
12. Finansinėmis ir šviečiamosiomis priemonėmis skatinti akademinės bendruomenės verslumo gebėjimus;
13. Sukurti finansinę priemonę ir konkurso būdų leisti AM dėstytojams parengti nuotolinius kursus, kurie nemokamai būtų prieinami visiems visuomenės nariams (pvz. įvadas į ekonomiką, teisės pradmenys, vadyba, vaiko raidos kursai, sveika gyvensena ir mityba, filosofija ir t.t.);
14. Valstybė turi prisidėti prie studentų paramos sistemos kūrimo:
  - a. Toliau renovuoti studentų bendrabučius ir pagerinti gyvenimo sąlygas juose. Suteikti daugiau teisių studentams valdant bendrabučius;
  - b. Didinti finansavimą, skirtą skatinamosioms stipendijoms (atkreipiant dėmesį, kad II pakopos vieno studento skatinimui valstybė turėtų skirti daugiau lėšų nei I pakopos);
  - c. Remti jaunas šeimas, sudaryti joms palankesnes sąlygas įsigyti pirmąjį būstą, teikti prioritetą jaunų šeimų vaikams (jei bent vienas iš jų yra studentas) patekti į darželį;
  - d. Gerinti studijų sąlygas neįgaliesiems studentams (pridedame VU SA poziciją dėl LRV nutarimo „Dėl finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo);
  - e. Taisyti socialinių stipendijų skyrimo tvarką – socialinė padėtis turėtų būti atskirta nuo akademinės rezultatus (netaikyti akademinės skolos sąlygos), socialinę stipendiją turėtų teisę gauti ir tie, kurie gauna kompensaciją už šaltą, karštą vandenį, dujas ir pan.;
15. Valstybė turi greičiau perduoti valstybinėms aukštosioms mokykloms valstybės patikėtą turtą. Taip pat aiškiai numatyti, koks turtas galėtų būti perduodamas nuosavybės teise (pvz. bendrabučiai), užtikrinant didesnę valstybinių aukštųjų mokyklų atskaitomybę visuomenei;
16. Manome, kad dabartinis aukštųjų mokyklų valdymo modelis yra tinkamas ir teisingas, kadangi atitinka pažangiausių užsienio valstybių aukštojo mokslo institucijų valdymo patirtį, taip pat užtikrina pakankamą autonomijos lygį, užkertant kelią politikų kišimuisi į aukštųjų mokyklų valdymą;

17. Valstybė turi nustatyti aiškų šalies ir jos regionų interesus bei poreikius atitinkanti universitetų ir kolegijų tinklą, jų santykius bei darbų pasidalijimą, kuris sukurtų prielaidas kokybiniam pokyčiui. Siekiant sukurti efektyvią sistemą neišvengiamai reikės optimizuoti aukštųjų mokyklų tinklą, bet tai būtina daryti ne mechaniškai, o skatinant dialogą ir naudos supratimą. Jungiant ar likviduojant aukštąsias mokyklas būtina užtikrinti darbuotojų ir studentų teises, kad jie nenukentėtų:

- a. Mažėjant etatų skaičiui suteikti atleidžiamiems darbuotojams nemokamo perkvalifikavimo paslaugas;
- b. Skirti daugiau laiko pokyčiams po AM sujungimo, t.y., pabaigti visą ciklą (visi įstoję studentai baigia studijas tokiomis pačiomis sąlygomis tose pačiose studijų programose, bet nuo sujungimo metų į atskirą instituciją priėmimas nebevykdomas);
- c. Tęsti finansinių paskatų teikimą AM jungimuisi.

Vilniaus universiteto Studentų atstovybė yra seniausia studentų savivalda Lietuvoje ir jau daugiau nei 20 metų prisideda prie studijų ir mokslo politikos formavimo bei įgyvendinimo. Tikimės, kad bendradarbiavimas nenutrūks ir ateityje – esame visuomet pasiruošę sėsti prie bendro derybų stalo ir ieškoti geriausių sprendimų reikalingų Lietuvos aukštajam mokslui.

Vilniaus universiteto Studentų atstovybės
Prezidentas

Arminas Varanauskas